

Programmaplan Lelystad Next Level

Status: Concept
Versie: 8 september 2020

Inhoudsopgave

1. AANLEIDING EN ACHTERGROND	3
1.1 Het programmaplan als hart van Lelystad Next Level	3
1.2 Lelystad Next Level als reis	3
1.3 Lelystad: stad van de belofte en de toekomst	3
1.4 Lelystad in regionaal perspectief	4
1.5 De impact van de corona-crisis	5
2. DOELEN	6
2.1 Onze ambitie voor Lelystad	6
2.2 Doelen Lelystad Next Level	6
2.2.1 Doelenboom Lelystad Next Level	7
2.2.2 Hoofddoel: Groene Urbanisatie	8
2.2.3 Doel: Versterken Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur	9
2.2.4 Doel: Realiseren 15.000 extra woningen	11
2.2.5 Doel: Vergroten aantrekkelijkheid van Lelystad	12
2.2.6 Doel: Branden van Lelystad als aantrekkelijke woonstad	16
2.2.7 Fundament: Versterken maatschappelijke kracht	17
2.2.8 Financiële onafhankelijkheid	19
2.2.9 Krachtige uitvoering	19
3. ORGANISATIE	20

1. Aanleiding en achtergrond

1.1 Het programmaplan als hart van Lelystad Next Level

Voor u ligt het programmaplan van Lelystad Next Level (LNL). Het programmaplan vormt het hart van LNL. Hierin staan de doelen van het programma met daarbij een onderbouwing waarom juist deze doelen ervoor zorgen dat de ambitie voor Lelystad in 2040 ook gerealiseerd wordt. Dit programmaplan markeert de definitiefase van LNL en vormt het vertrekpunt voor de uitvoeringsfase.

De samenwerkingsovereenkomst, de strategische agenda en het koersdocument zijn het inhoudelijke vertrekpunt voor dit programmaplan geweest. Het programmaplan is nadrukkelijk een gezamenlijk plan van partners, betrokkenen en inwoners. Een dynamisch plan dat bijgesteld kan worden terwijl we samen verder bouwen aan het Lelystad van de toekomst. Hierbij zijn de Rijksoverheid, de Provincie Flevoland en de Gemeente Lelystad als initiatiefnemers van LNL cruciale partijen, waarbij de Gemeente Lelystad een bijzondere rol vervult als dragende partij die bij bijna alle ontwikkelingen direct betrokken is.

1.2 Lelystad Next Level als reis

We zien de totstandkoming van Lelystad Next Level als een reis die we samen met een reisgezelschap maken. Wat u in dit programma leest is waar we nu zijn aangeland. We weten waar we naartoe onderweg zijn, Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur, we hebben een reisgezelschap en een reisgids: dit programmaplan. We zien dit programmaplan als de basis, van waaruit we de komende maanden al doende lerend uitvoeren en aanpakken én onze reis en bestemming verder uitbouwen. We bouwen een strategische en uitdagende aanpak met een aansprekende bestemming, hopelijk samen met u als reisgezelschap. Lelystad biedt letterlijk en figuurlijk ruimte om te ontwikkelen en pionieren. Deze ruimte gaan we volop zoeken.

1.3 Lelystad: stad van de belofte en de toekomst

Lelystad kent sinds jaar en dag een aantal fundamentele en samenhangende sociale, economische en ruimtelijke opgaven. Lelystad is en was de stad van de belofte: hier kan het, hier is de ruimte en hier liggen de kansen. Nu, ruim 50 jaar na de ontwikkeling van de stad, is het tijd voor een sprong voorwaarts voor Lelystad. Partijen zoals de Rijksoverheid, Provincie Flevoland, Gemeente Lelystad, het maatschappelijke veld en het bedrijfsleven hebben met LNL de handen ineen geslagen, er liggen dan ook volop kansen en de druk op de Amsterdamse en regionale woningmarkt is (ondanks de coronacrisis) enorm.

Lelystad bestaat 50 jaar en in die tijd is de stad gevormd tot een groene stad met veel water, ruimte en lucht. Een jonge stad, met lef om te pionieren. Een stad die veel potentie heeft om haar gunstige ligging en haar kernkwaliteiten te verzilveren. In het ruimtelijk-economisch domein zijn veel van de bestuurlijke ambities ook gerealiseerd of liggen binnen handbereik. Zo heeft de stad inmiddels goede verbindingen over de weg, het water en het spoor. De ontwikkeling van Luchthaven Lelystad Airport, als een nieuwe impuls voor de stad en regio. De innovatieve en duurzame landbouw is van internationaal formaat. Lelystad is samen met Almere en Zeewolde nummer drie van Nederland als logistieke hotspot. De kust krijgt steeds verder vorm en vormt een (natuurlijke) aanwinst voor de stad. Bataviastad trekt jaarlijks 2,5 miljoen bezoekers en het Nationaal Park Nieuw Land met de Oostvaardersplassen en de Marker Wadden markeert Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur. Daarnaast maakt de stedenbouwkundige opzet van Lelystad het samengaan van rustig wonen in het groen en bedrijvigheid in de economische knooppunten mogelijk.

In Lelystad valt nog veel te pionieren en dat is waar LNL voor staat. Een sprong voorwaarts naar een stad met 100.000 bewoners. Op sociaaleconomisch vlak heeft de stad nog een forse uitdaging. Lelystad heeft vanuit haar verleden relatief veel instroom gehad van mensen met een lage sociaaleconomische status (SES¹). Dit vertaalt zich onder andere in een bovengemiddelde jeugdzorgproblematiek, meer jongeren die zonder diploma de school verlaten, een lager opleidingsniveau en een lager gemiddeld inkomen voor Lelystedelingen. Ook heeft Lelystad bovengemiddelde lasten voor beheer en onderhoud van de stad, omdat de stad voor veel meer inwoners is gebouwd dan zij nu heeft. In de jaren '80 was dit aanleiding voor het instellen een interdepartementale commissie, die heeft geleid tot de huidige ICL-bijdrage. Uit de ICL evaluatie² en het ROB advies³ blijkt dat Lelystad nu nog niet zonder de extra ICL-bijdrage van de Rijksoverheid kan functioneren. Volgens beide adviezen is er voor de Gemeente Lelystad nog geen reëel perspectief op een volledige afbouw van de ICL-bijdrage binnen een tijdsbestek van 15 (ROB advies) tot 25 jaar (ICL evaluatie) zonder dat de Gemeente Lelystad daardoor in de financiële problemen komt. In dit kader onderschrijven wij vanuit LNL het uitgangspunt dat Lelystad zo snel mogelijk als een zelfstandige gemeente zonder aanvullende bijdrage moet functioneren.

Met elkaar staan wij voor deze opgave om Lelystad naar een 'next level' te brengen. Dit vraagt om een langjarige strategie en een samenwerkingskracht van alle overheidslagen en alle partners in de stad. Een gezamenlijk traject van de Gemeente Lelystad, de Provincie Flevoland en het ministerie van BZK waarin de successen bijdragen aan het financieel gezond en zelfstandig maken van de Gemeente Lelystad (Bron: Samenwerkingsovereenkomst).

1.4 Lelystad in regionaal perspectief

Lelystad kan en wil een bijdrage leveren aan de (grote) nationale en regionale opgaven. Met het programma Lelystad Next Level wordt deze bijdrage geconcretiseerd. De belangen van Rijk, regio en Lelystad liggen grotendeels op een lijn en geven interessante kansen voor onderlinge versterking.

Voorbeelden van de gezamenlijke opgave zijn:

- Woonopgave: Nederland kent een groot woningtekort, die zich voor een groot deel afspeelt binnen de MRA. Lelystad kan als onderdeel van de Oostflank MRA een bijdrage leveren aan de woningbouwopgave en wil dat doen met de LNL-doelstelling om 15.000 woningen te bouwen.
- Economie: De beschikbaarheid van bedrijventerreinen binnen de MRA staat onder druk en dat kan een negatief effect hebben op de economische groei. De woningbouwopgave vergroot deze druk door transformaties van bedrijfsterreinen naar wonen. Lelystad heeft ruimte om deze vraag deels op te vangen en wil die ruimte ook inzetten ter ondersteuning van de LNL-doelstelling om economisch te groeien met daarbij de realisatie van 10.000 arbeidsplaatsen.
- Klimaatopgave: De klimaatopgave is een belangrijke opgave waar we op elke schaal (nationaal, regionaal en lokaal) mee aan de slag moeten. Natuurlijk is de klimaatopgave opgenomen in het programma LNL en willen we binnen het programma expliciet meenemen bij de ontwerp-opgave voor de te realiseren uitleggebieden.
- Natuur: Binnen de MRA, maar ook op landelijk niveau, is er veel aandacht voor natuur en landschap. Voldoende en kwalitatief groen is belangrijk vanuit ecologie, gezondheid en toerisme & recreatie. Ook water (kwaliteit en berging) is een belangrijke opgave die hier onderdeel vanuit maakt en waarbij het Marker- en IJsselmeer een belangrijke rol spelen. Een verbetering van de waterkwaliteit en versterking van de natuur betekent dat er voor de regio ontwikkelpotentie voor andere ontstaat. Met onze ambitie van 'Hoofdstad van de nieuwe natuur' is natuur een van de kernopgaven binnen het programma LNL en sluit aan bij de opgave van het MRA Handelingsperspectief Oostflank.
- Lelystad Airport: De uitbreiding van Lelystad Airport is een project van nationaal belang en moet een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de regionale economie in Flevoland / Oostflank MRA. In het programma LNL is de opening van de luchthaven uitgangspunt.

¹ Sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV) zijn systematische verschillen in gezondheid en levensverwachting afhankelijk van iemands positie in de maatschappij, veelal uitgedrukt in sociaal economische status (SES). Sociaal economische status wordt bepaald op basis van opleiding, inkomen en positie op de arbeidsmarkt. SEGV zijn over de hele wereld aangetoond. In Nederland leven mensen met basisonderwijs of vmbo gemiddeld 6 jaar korter en zelfs 15 jaar in minder goed ervaren gezondheid dan mensen met hbo of een universitaire opleiding. Naast opleiding zijn ook inkomen en positie op de arbeidsmarkt belangrijke algemene indicatoren voor de sociaaleconomische status en daarmee voor gezondheid. Naarmate het inkomen hoger is, is de gezonde levensverwachting hoger. En het hebben van bijvoorbeeld een bijstandsuitkering of schulden hangen samen met slechtere gezondheid. <https://www.pharos.nl/factsheets/sociaaleconomische-gezondheidsverschillen-segv/>.

² ICL staat voor interdepartementale commissie Lelystad. Deze commissie had een brede opgave. Een van de resultaten is het instellen van een zogenoemde ICL bijdrage. Deze is in 2018 geëvalueerd.

³ ROB staat voor Raad voor het Openbaar Bestuur.

Het programma LNL zorgt daarnaast voor focus. LNL schetst het Lelystad van 2040, geeft de lange termijn doelstellingen en de inspanningen om daar te komen. LNL zorgt daarmee voor een integrale ontwikkelingsvisie die gebruik wordt als inbreng bij de verschillende Rijks- en regiotrajecten, zoals:

- het Handelingsperspectief Oostflank MRA;
- de Verstedelijkingsstrategie MRA;
- de Nationale Omgevingsvisie.

1.5 De impact van de corona-crisis

2020 is door de corona-crisis een bijzonder jaar geweest. Nederland is afgelopen kwartaal in een recessie beland die nog niet eerder is gemeten⁴. Ook voor Lelystad en haar inwoners heeft corona gevolgen en afhankelijk de ontwikkeling van het virus (en het vaccin ertegen) zullen er ook op lange termijn consequenties voor de stad zijn. Hierbij denken we aan de financiële consequenties voor de stad, inwoners die hun baan verliezen, ondernemers die in de problemen komen, de toename van schulden. Ook moeten we kijken wat een 1,5 meter samenleving (bij het nog niet beschikbaar zijn van een vaccin) fysiek voor Lelystad zal gaan betekenen. Hiermee is er echter niets veranderd in de noodzaak van LNL. De coronacrisis en de doorwerking daarvan op de economie zorgt naar verwachting voor blijvende veranderingen. Dit kan op onderdelen ook kansen bieden, zeker voor Lelystad. Rust en ruimte worden meer gewaardeerd, iets wat zowel voor toerisme als wonen een gunstige uitwerking kan hebben. De profilering van Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur biedt daar goede aangrijpingspunten voor. In samenwerking met Almere en binnen de MRA wordt er nagedacht over mogelijke kansen die zich, in ieder scenario, ongetwijfeld zullen voordoen.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/33/economie-krimpt-met-8-5-procent-in-tweede-kwartaal-2020>

2. Doelen

2.1 Onze ambitie voor Lelystad

Lelystad Next Level bouwt voort op de doelen vanuit de Samenwerkingsovereenkomst uit 2018, en de Strategische Agenda uit 2019 en het Koersdocument uit 2020. Hierin namen de begrippen aantrekkelijkheid, duurzaamheid, economische zelfstandigheid en sociale veerkracht al een belangrijke positie in. In navolging en in nauwe afstemming met de betrokken stakeholders, is de ambitie van Lelystad Next Level als volgt: *Lelystad, hoofdstad van de nieuwe natuur, is in 2040 een zelfstandige, sociaal veerkrachtige, duurzame, aantrekkelijke en economisch sterke stad met 100.000 inwoners.* Lelystad staat bekend als een organisatie die aanpakt en resultaten boekt: 'In Lelystad kan het en Lelystad doet het.' Uitstralen dat we urbaniseren, maar dan wel in de natuur! Dat is wat zo uniek is aan Lelystad.

Binnen Lelystad Next Level hanteren we de volgende kernpunten voor succes:

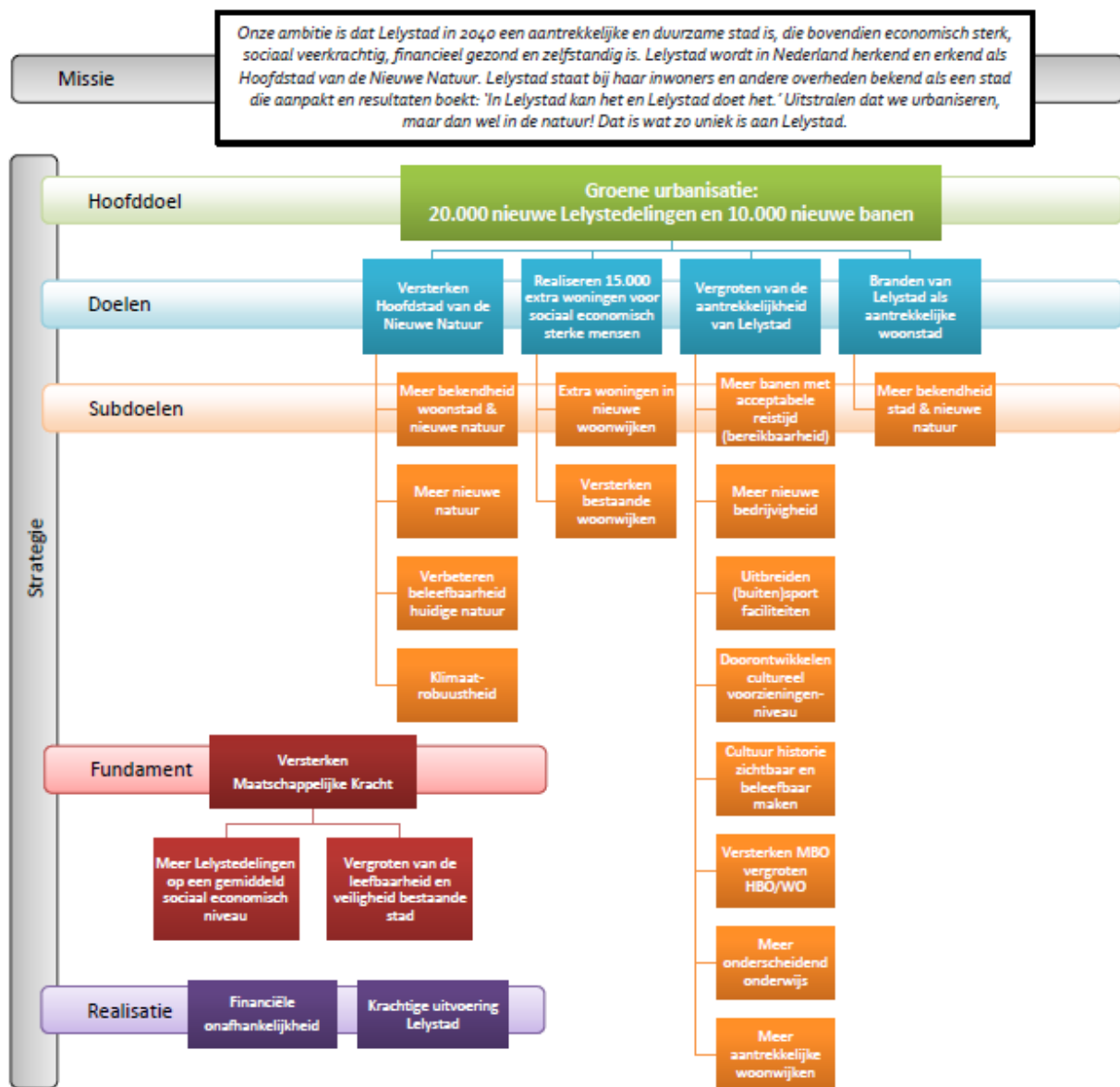
1. Lelystad staat op plek 20 staat in het overzicht van meest aantrekkelijke gemeenten om te wonen in de Atlas van Gemeenten (aantrekkelijk⁵),
2. Lelystad staat sociaaleconomisch op het gemiddelde van de G40 zit (sociaaleconomisch sterk),
3. Lelystad staat bekend als dé Hoofdstad van de nieuwe natuur,
4. Lelystad is financieel onafhankelijk.

2.2 Doelen Lelystad Next Level

Hieronder beschrijven we de doelen en de subdoelen. Daarbij leggen we steeds de link naar hoe een doel of subdoel beoogt bij te dragen aan een hoger gelegen doel en zo uiteindelijk aan de ambitie. Waar mogelijk leggen we ook de link met beoogde effecten en hoe die bij zullen dragen aan de doelen van Lelystad Next Level, bijvoorbeeld dat door meer buitensporten de Lelystedelingen gezonder zullen worden – wat bijdraagt aan het versterken van de maatschappelijke kracht van Lelystad. De ambitie vormt het vertrekpunt voor het programma, waarbij steeds systematisch verder wordt uitgewerkt hoe we deze ambitie tot realiteit maken. Dat start met het duidelijk maken van de doelstellingen van het programma. Deze kent een driedelige indeling: van hoofddoel (bijvoorbeeld: meer inwoners), via vier doelen (bijvoorbeeld: Lelystad aantrekkelijker maken als woonstad) naar subdoelen (bijvoorbeeld: meer buitensportfaciliteiten). Vanuit de subdoelen wordt de verbinding gelegd met concrete inspanningen die worden beschreven in het Uitvoeringsprogramma (zoals: realiseren 5 nieuwe buitensportfaciliteiten).

⁵ de indicator hiervoor is te vinden op: <https://www.atlasvoorgemeenten.nl/de-atlas/indicatoren>

2.2.1 Doelenboom Lelystad Next Level

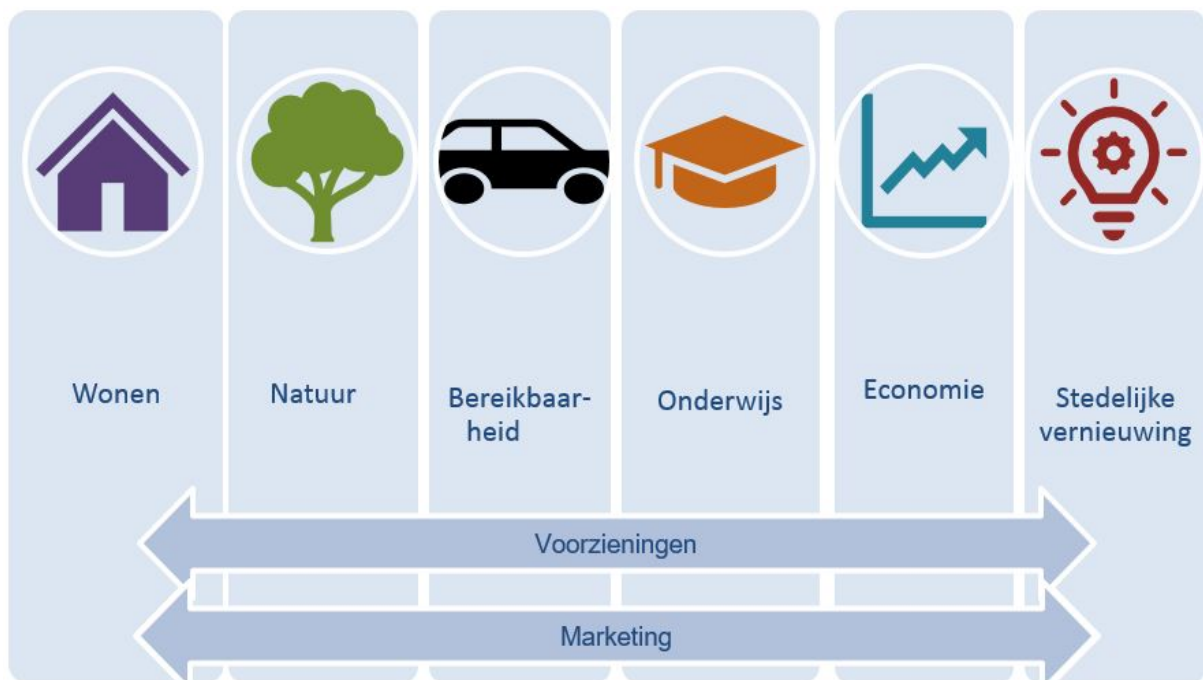

Uit deze doelen destilleren we 8 hoofdpogaven voor de uitvoering:

1. Wonen (uit hoofddoel groene urbanisatie 20.000 nieuwe Lelystedelingen, uit doel realiseren van 15.000 extra woningen, subdoelen extra woningen in nieuwe woonwijken, subdoel versterking bestaande woonwijken, subdoel meer aantrekkelijke woonwijken)
2. Bereikbaarheid (uit doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel meer banen met acceptabele reistijd)
3. Economie (uit hoofddoel groene urbanisatie 10.000 extra banen, doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel meer nieuwe bedrijvigheid)
4. Voorzieningen (uit doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel uitbreiden (buiten)sportfaciliteiten, subdoel cultureel historie zichtbaar en beleefbaar maken, subdoel door ontwikkelen cultureel voorzieningenniveau, subdoel versterken MBO en vergroten HBO/WO, subdoel meer onderscheidend onderwijs).
5. Onderwijs (uit doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel versterken MBO en vergroten HBO/WO, subdoel meer onderscheidend onderwijs, doel versterken maatschappelijke kracht, subdoel Lelystad op een gemiddeld sociaal-economisch niveau).Onderwijs (uit doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel versterken MBO en vergroten HBO/WO, subdoel meer onderscheidend onderwijs, fundament versterken maatschappelijke kracht, subdoel Lelystad op een gemiddeld sociaal-economisch niveau).

6. Natuur (uit doel versterken Hoofdstad van de Nieuwe Natuur, subdoel meer bekendheid woonstad & nieuwe natuur, subdoel meer nieuwe natuur, subdoel verbeteren leefbaarheid huidige natuur, subdoel klimaatrobuustheid).
7. Marketing (uit doel branden van Lelystad als aantrekkelijke woonstad, subdoel meer bekendheid stad & nieuwe natuur, subdoel cultuur historie zichtbaar en leefbaar maken)
8. Stedelijke vernieuwing (uit doel vergroten van de aantrekkelijkheid, subdoel meer aantrekkelijke woonwijken, fundamenteel versterken maatschappelijke kracht, subdoel meer Lelystedelingen op een gemiddeld sociaal economisch niveau, subdoel vergroten van de leefbaarheid en veiligheid bestaande stad).

Deze hoofdtaken worden in het Uitvoeringsprogramma uitgewerkt naar concrete acties voor de aankomende jaren inclusief de benodigde budgetten. Omdat veel van de doelen verband houden met meerdere opgaven zullen de opgavemanagers op de hoofdtaken regelmatig met elkaar afstemmen om de goede verbinding te houden.

2.2.2 Hoofddoel: Groene Urbanisatie

Groene Urbanisatie vormt de kern van het hoofddoel waarmee we de ambitie gaan realiseren. Met 20.000 nieuwe Lelystedelingen en 10.000 nieuwe banen maken we wonen én werken mogelijk in de stad die verbonden is met de natuur. Dat vergt een sprong voorwaarts. Wat nodig is, is meer sociaaleconomisch sterke inwoners en meer banen in en rond de stad⁶. Daarbij is belangrijk dat Lelystad de potentiële inwoners verleidt daadwerkelijk in Lelystad te komen wonen en niet in andere steden aan de rand van de Randstad – wat in het verleden wel is voorgekomen⁷. Lelystad moet hierbij niet gezien worden als een op zichzelf staande stad. De beschikbaarheid van banen binnen zowel de Randstad als in Zwolle is naar verwachting van wezenlijke invloed op de aantrekkelijkheid van Lelystad als woonplaats. Lelystad blijkt voorsnog geen stad die hoog op de lijst van aantrekkelijke steden staat (positie 39 van de 50 in Nederland). Het aantrekken van deze nieuwe sociaaleconomisch sterkere Lelystedelingen kan echter een enorme bijdrage leveren aan de kracht van Lelystad als geheel: steden en regio's die aantrekkelijk zijn voor huishoudens zijn veelal ook de steden en regio's waar de werkgelegenheid sneller groeit. Als er niet voldoende hoogopgeleide en/of creatieve mensen in een stad of regio wonen, groeien bestaande bedrijven minder snel en zullen er niet snel nieuwe bedrijven worden opgericht of van elders komen⁸. Kortom: de beschikbaarheid van banen in dichtbijgelegen

⁶ Koppeling met bereikbaarheid. Door verbeteren bereikbaarheid wordt reistijd korter en vallen er meer gebieden (met banen) binnen acceptabele reistijd.

⁷ Almere bleek als overloophoofdstad voor de Amsterdammers door haar nabijheid aantrekkelijker te zijn dan Lelystad.

⁸ "Regionaal-economisch beleid zou dan ook voor ten minste een deel moeten bestaan uit het inzetten op een aantrekkelijk woon- en leefklimaat" Marlet 2019. Marlet publiceert regelmatig over onderzoek naar wat een stad aantrekkelijk maakt om er te wonen. Hij publiceert ook de Atlas voor Gemeenten waarin aan de hand van indicatoren de 50 grootste steden van Nederland tegen elkaar worden afgezet, zie: <https://www.atlasvoorgemeenten.nl/de-atlas/indicatoren>

steden zal er, met de juiste strategie, voor kunnen zorgen dat Lelystad nieuwe inwoners aan kan trekken, wat er op zijn beurt weer voor kan zorgen dat er nieuwe banen gecreëerd worden in Lelystad zelf.

Dan resteert nog de vraag hoe Lelystad aantrekkelijk(er) te maken. De aantrekkelijkheid van steden wordt jaarlijks door Atlas voor Gemeenten in kaart gebracht aan de hand van 8 indicatoren, zoals de nabijheid van banen, natuur en cultuur. Als je de stad aantrekkelijk wilt houden of maken, is het verstandig om in te zetten op indicatoren waar je onderscheidend vermogen ziet. Daar komt het unieke groene karakter van Lelystad om de hoek kijken: Lelystad is een stad met veel ruimte, water en natuur⁹, zoals het Nationaal Park Nieuw Land met de Oostvaardersplassen, het Hollandse Hout en het Marker- en IJsselmeer, alsmede met het Zuigerplasbos, het Bovenwater, het Gelderse Hout en het Natuurpark Lelystad. In het Markermeer ligt 'Nieuwe Natuur': in de Marker Wadden wordt nieuwe natuur gecreëerd die nodig is voor een gezond ecosysteem, zodat het gebied zich kan herstellen. Lelystad heeft het in zich de Hoofdstad van de Nieuwe Natuur te worden en kan een voorloper zijn in het klimaat robuust ontwikkelen van een stedelijk gebied verbonden met de natuur. Voor de komende decennia een van de belangrijkste opgaven van alle steden in Nederland en daarbuiten. Gezamenlijk vormen de stedelijke - en nieuwe-natuuraanpak - meer inwoners, meer banen, meer nieuwe natuur het hoofddoel voor Lelystad vanuit het unieke karakter: Groene Urbanisatie.

2.2.3 Doel: Versterken Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur

De aanwezigheid en nabijheid van natuur en water zijn bijzonder invloedrijk op de aantrekkelijkheid van een stad¹⁰. Investeren in Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur draagt dan ook zeer bij aan het behalen van de doelen wat betreft nieuwe Lelystedelingen – die 20.000. Ten slotte biedt de relatieve ruimte in Lelystad de mogelijkheid voorop te lopen op het gebied van klimaat & duurzaamheid. Lelystad wordt in 2040 Hoofdstad van de Nieuwe Natuur door in te zetten op de volgende subdoelen:

Subdoel: Meer bekendheid van Lelystad als aantrekkelijke woonstad en Hoofdstad Nieuwe Natuur

Lelystad is omgeven door diverse, betekenisvolle en onderscheidende natuur, alsmede door voor bezoekers interessante vormen van water. Die kwaliteit wordt nog onvoldoende benut. Lelystedelingen weten wel dat er natuur en water is¹¹. Buiten Lelystad is dit ook redelijk bekend, al neemt dit besef af¹². Het loont om meer in te zetten op het uitdragen van de nieuwe identiteit waarbij de focus ligt op de nieuwe natuur en de ruimte, om mensen te stimuleren meer gebruik van te maken het groen en water in de stad en aan de kust. Daarnaast kan dat mensen trekken om zich te vestigen in Lelystad die groen en buitenruime belangrijk vinden¹³.

Subdoel: Verbeteren leefbaarheid huidige en nieuwe natuur

Lelystedelingen maken momenteel minder gebruik van de natuur dan mogelijk is.¹⁴ Dat is jammer, want inwoners die de natuur beleven, vinden de stad aantrekkelijker. Lelystad Next Level kiest voor het verbeteren van de leefbaarheid van de huidige en nieuwe te ontwikkelen natuur: dit zet Lelystad op de kaart én verbetert de aantrekkelijkheid van de stad. Concrete mogelijke invullingen zijn: een Nemo voor de natuur te realiseren, de ontwikkeling van Poort Oostvaardersplassen Lelystad en Bataviakwartier als poorten tot het Nationaal Park Nieuw Land. Maar ook de ontwikkeling van nieuwe natuur door te starten met Marker Wadden fase 2, de Oostvaardersoever en Kop van de Knardijk.

Subdoel: meer natuur in (verbinding met) de stad

Daarnaast maakt Lelystad Next Level werk van natuur in de stad, dus in de wijken. Dit vergroot niet alleen de aantrekkelijkheid, het draagt tevens op een aantal manieren bij aan een krachtiger Lelystad.

⁹ Ongeveer 66% van de oppervlakte die toegerekend wordt aan Lelystad is water. Dit is landelijk nog geen 20%; De bevolkingsdichtheid is 338 per km² in Lelystad. In NL is dat 513 per km². <https://allecijfers.nl/gemeente/lelystad/>

¹⁰ "Proximity to nature" heeft in Garretsen & Marlet (2016) een groot, positief, significant effect. Ook heeft Lelystad veel water in de stad: Ongeveer 66% van de oppervlakte die toegerekend wordt aan Lelystad is water. Dit is landelijk nog geen 20%. Via: allecijfers.nl. "Public water in the neighborhood" heeft een klein, positief, significant effect in Garretsen & Marlet (2016).

¹¹ In 2018 wist bevestigde 99% van de Lelystedelingen dat er veel natuur en water in Lelystad is.

¹² In 2018 wist 85% van de niet-inwoners van Lelystad dat er veel natuur en water is. Dit was in 2007 echter hoger: 91% <https://www.lelystad.nl/imago>

¹³ Huizenprijzen in groene omgevingen zijn doorgaans hoger, dus die trekken een andere doelgroep: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/270161003.pdf> p.22.

¹⁴ Uit het imago onderzoek blijkt dat (slechts) 67% van de Lelystedelingen het prettig recreëren vindt, terwijl in Lelystad. 99% wel vindt dat er veel water en natuur is. Hier is dus een gat te dichten.

<https://www.lelystad.nl/Docs/2018%20Imago%20onderzoek%20-%20Beeld%20van%20Lelystad.pdf>

Bewoners die meer tijd actief in de natuur doorbrengen hebben een betere fysieke en mentale gezondheid. Meer beleefbaar groen in de wijk hangt volgens het RIVM samen met een betere ervaren gezondheid, minders stress, beter herstel van stress, minder overgewicht, meer bewegen, minder morbiditeit, meer sociale contacten en sociale integratie, betere luchtkwaliteit, minder eenzaamheid, minder tekort aan sociale steun en meer sociale cohesie.¹⁵ Dit geeft gezondheidsvoordelen voor de inwoners van Lelystad, zoals lagere zorgkosten en een sociaal veerkrachtiger bevolking. Meer groen vergroot ten slotte de sociale cohesie en vermindert mogelijk de sociale ongelijkheid¹⁶. Specifiek voor de kinderen levert een groenere omgeving op dat ze meer buitenspelen, minder last hebben van vervuiling en stress en zo een algemeen beter welzijnsniveau hebben¹⁷.

Lelystad wil in 2025 een energieneutrale stad zijn middels een duurzaamheidsbeleid dat focust op zes speerpunten: meer energiebesparing en duurzame energie; inzetten op afval en een circulaire economie; meer consumptie van gezonde lokale producten en minder voedsel weggooien; duurzame gebiedsontwikkeling, milieuvriendelijk beheer in een groene, biodiverse stad; minder en schonere mobiliteit; versterken van de (duurzame) basis in het onderwijs. Lelystad is goed op weg: in 2009 werden de eigen klimaatdoelen behaald. Het is van belang (ook vanuit het groene imago van Lelystad) om hiermee door te gaan en zo een bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen, zowel in Nederland als wereldwijd.

Vanuit Hoofdstad van de Nieuwe Natuur zien we ook veel koppelingen met de economie. Lelystad kan een gidsrol gaan vervullen in de logistiek / technische sector als onderdeel van de clustervorming. Lelystad kan dan voorop lopen in het uitrollen van nieuwe, bewezen technologieën (*early adopter*) die helpen om de CO₂-uitstoot terug te dringen. Bijvoorbeeld door nieuwe vormen van mobiliteit, schone energieopwekking en klimaatneutraliteit in bestaande wijken. Een gidsrol die Lelystad eerder ook vervulde op het gebied van onderwijs en stedelijke ontwikkeling. Als Lelystad zijn rol als gidsstad op deze thema's wil waarmaken - aantrekkelijk wil zijn voor inwoners die CO₂-neutraliteit belangrijk vinden en aantrekkelijk wil zijn voor ondernemers die zich met bovenstaande thema's bezig houden - moet het deze rol actief uitdragen en het duurzame ecosysteem van bedrijven dat daaromheen ontstaat faciliteren. Daarbij zoeken we zoveel mogelijk synergie met de andere doelstellingen van het programma. Dat noemen we 'werk met werk maken'. Denk aan de introductie van een nieuwe mobiliteitsoplossingen voor de last mile, waarmee we tegelijk de uitstoot fors terugdringen. Of klimaatneutraliteit meenemen bij de fysieke ingrepen in de aandachtswijken. Of het stimuleren van innovatie en bedrijvigheid rond het thema Schone Distributie, in samenwerking met de Technische Universiteiten (Delft/Eindhoven).

Er wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in de aandachtswijken van Lelystad (zie opgave Stedelijke vernieuwing / gebiedsaanpak). Bij al die projecten wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan het zo energiezuinig mogelijk maken van nieuwe en bestaande woningen, maar ook aan mogelijkheden om woningen zoveel mogelijk zelf hun energie te laten opwekken. Ook bij de nieuwbouwwoningen hebben we aandacht voor energiezuinig zijn: dit is op andere plekken in Nederland ook al een succesvol concept.

In Flevoland wordt al veel schone energie opgewekt, maar daarvoor zijn nog meer kansen via bijvoorbeeld bio-energie, aardwarmte en geothermie. Duurzame energieopwekking is ook belangrijk om de grote transitieopgaven succesvol te realiseren. Op piekuren, bijvoorbeeld als het waait en de zon schijnt, wordt er in Nederland nu al meer elektriciteit opgewekt dan er verbruikt wordt. Dat probleem zal zich met de voorziene groei aan wind- en zonne-energie steeds vaker voordoen. Met zoveel schone energiebronnen bij elkaar, zijn interessante ligging in het land, aan het IJsselmeer en zo goed ontsloten, is Lelystad een hele interessante plek om te werken aan energie-opslag. Bijvoorbeeld door goedkope overcapaciteit op het elektriciteitsnetwerk om te zetten in waterstof of gebruik te maken van de hoogteverschillen in de waterhuishouding.

¹⁵ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/270161003.pdf> p. 22-24

¹⁶ Twee uur per week in de natuur wordt geassocieerd met een betere fysieke en mentale gezondheid.

<https://e360.yale.edu/features/ecopsychology-how-immersion-in-nature-benefits-your-health>

Algemene gezondheidsvoordelen via: <https://positivepsychology.com/positive-effects-of-nature/> ,

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6104990/> en https://my.usgs.gov/hd/issues_and_topics/connections-between-nature-and-human-health. Deze laatste geeft aan dat meer tijd in de natuur de volgende effecten heeft: Verminderde stress, minder depressie, Betere gewichtscntrole, Minder impulsieve besluitvorming, Verbeterde mentale focus, Een sterker immuunsysteem.

¹⁷ <https://www.sociale vraagstukken.nl/geen-leefbare-en-sociale-stad-zonder-groen/>

Lelystad speelt een voortrekkersrol op het gebied van logistiek. Onderwijs, wetenschap en de logistieke sector werken samen aan verduurzaming van de logistieke ketens. Bijvoorbeeld: als poort van de MRA en op een interessante locatie tussen Amsterdam en het achterland.

2.2.4 Doel: Realiseren 15.000 extra woningen

Het eerste doel voor Lelystad ten behoeve van Lelystad Next Level is het realiseren van 15.000 extra woningen voor sociaaleconomisch sterke mensen. Zij kiezen namelijk voor een stad op basis van veel parameters, maar de aanwezigheid van betaalbare woningen¹⁸ in de buurt zijn de belangrijkste¹⁹. Daarom richt het eerste doel van Lelystad Next Level zich hier expliciet op. De andere voorzieningen, zoals banen in de buurt, winkels, cultureel aanbod, scholen en natuur – ook van groot belang voor het aantrekken van een nieuwe groep Lelystedelingen - komen aan bod in het volgende doel 'vergroten aantrekkelijkheid Lelystad'. Het is overigens niet zo dat Lelystad Next Level alleen aandacht heeft voor mensen met een hogere SES. Het verstevigen van de huidige groep – meer Lelystedelingen op gemiddeld sociaal economisch niveau – vormt de basis van de eerste strategische pijler / fundament: het versterken van de maatschappelijke kracht van Lelystad. De 15.000 extra woningen krijgen een plek in zowel nieuwe als bestaande woonwijken²⁰.

Subdoel: extra woningen in nieuwe woonwijken

In Lelystad is ruimte voor extra woningen in nieuwe woonwijken, waar minimaal 70 procent woningen voor de hogere SES²¹ gereserveerd worden. Die huizen worden afgestemd op de gewenste doelgroep(en) zoals voort zullen komen uit het doelgroepenonderzoek dat Lelystad Next Level laat uitvoeren. Vooruitlopend op het onderzoek denken we hierbij aan: studenten, hoger opgeleiden die van (buiten)sport houden en jonge tweeverdieners.

¹⁸ Er zit een groot verschil tussen betaalbaar vanuit visie MRA (tot €300.000 koop en <€1000 huur) en de visie in Lelystad. Daar zitten ook kansen in omdat goedkoop vanuit MRA-perspectief bij ons midden segment is.

¹⁹ Het lijkt logisch aan te nemen dat mensen met een zwakke SES anderen met een zwakke SES aantrekken. Maar dat is niet zo. De huizenprijzen zijn doorslaggevend. Overigens zijn die huizenprijzen een resultante van de voorzieningen (amenities) in een stad. De aanwezigheid daarvan zorgen voor hogere huizenprijzen, wat op zijn beurt zorgt voor hoger opgeleiden (want ze kunnen die hogere huizenprijzen betalen) – die doorgaans een hogere SES hebben. De afwezigheid van voorzieningen zorgt voor een lagere huizenprijs, wat zorgt voor een selectie van lager opgeleiden. "The results show that only the share of people with a higher income correlate positively with housing prices. It seems that the presence of local amenities drive sorting between educated and less educated across locations, and not so much the presence of those higher educated themselves." H. Garretsen & G. Marlet, *Amenities and the attraction of Dutch Cities*, 2016. Het is dus wijs te zorgen voor een aanbod betaalbare woningen voor de doelgroep 'hogere opgeleiden met hogere SES' als je wilt dat deze groep meer in jouw stad gaat wonen.

²⁰ De grote aantallen zitten wel in de uitleglocaties. Woningbouw in bestaande wijken zijn lager qua aantal en hebben ook vaak een doel in de wijkvernieuwing.

²¹ Hoewel SES uit meer componenten dan inkomen bestaat, verstaan we in dit programmaplan onder een hoge SES mensen met een inkomen van € 36.500 (modaal in 2020) of hoger.

Subdoel: versterking bestaande woonwijken

Een deel van de nieuwe woningen komen in bestaande woonwijken en dient als versterking van die wijken. Een gedifferentieerd woonmilieu leidt tot verbetering van de leefbaarheid in een wijk²² – wat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid én zorgt voor een versterking van Lelystad als geheel. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de woon-werkafstand: hoogopgeleiden zijn bereid verder te reizen voor hun werk dan lager opgeleiden²³. De aanwezigheid van interessante banen is een grote voorspeller van aantrekkelijkheid van een stad (zie volgende doel). Daarbij zit er wel een maximum aan de reistijd voor woon-werkverkeer; daar is op in te spelen door de afstand naar het station te verkleinen en goede ontsluiting met uitvalswegen te realiseren²⁴. Lelystad Next Level besteedt daarom extra aandacht aan het sleutelgebied rond het station: hier worden 1500 woningen gerealiseerd.

2.2.5 Doel: Vergroten aantrekkelijkheid van Lelystad

De 20.000 nieuwe Lelystedelingen moeten niet alleen in Lelystad kunnen wonen, ze moeten er ook willen wonen. Nieuwe stadgenoten die niet alleen voor Lelystad kiezen omdat de huizen goedkoop zijn, maar omdat het er goed wonen is. Dat gezegd hebbende: om het aantal Lelystedelingen met 20.000 te laten toenemen, moeten we ook zorgen dat de mensen niet wegtrekken. Mensen kiezen voor een stad omdat ze die aantrekkelijk vinden. In de Atlas voor gemeenten van 2019 staat Lelystad qua woonaantrekkelijkheid op plaats 39 van 50. Door de woonaantrekkelijkheid te vergroten (we streven naar minimaal plek 20 in 2040) en we de stad bij potentieel nieuwe bewoners positief onder de aandacht weten te brengen zal het makkelijker worden nieuwe Lelystedelingen aan te trekken. Dit doen we door in te zetten op zaken die nu achterblijven, of het bestendigen van huidige voorzieningen²⁵ vooral op het gebied van:

- Werken: bereikbaarheid²⁶ en banen²⁷
- Wonen: cultuur, sport en leefbaarheid in wijken
- Leren: onderscheidend onderwijs en versterken en meer HBO en MBO

Deze thema's gaan hand en hand en versterken elkaar. Door op alle gebieden in te zetten, vergroten we als Lelystad Next Level de kans op succes²⁸.

Subdoel: meer acceptabele reistijd voor woon-werkverkeer (bereikbaarheid)

De ligging van Lelystad is gunstig voor mensen die ruim en groen willen wonen, maar ook snel op hun werk willen zijn, aangezien Lelystad onderdeel uitmaakt van de Daily Urban Systems van MRA (Amsterdam), Utrecht én Zwolle. Door hierop in te zetten, vergroot Lelystad zijn aantrekkelijkheid

²² In het verleden zijn in achterstandswijken vaak oude woningen gesloopt en nieuwe, duurdere woningen geplaatst om zodoende mensen met een hogere sociaaleconomische status aan te trekken (bijv. Crooswijk in Rotterdam). Het blijkt dat het mengen van hoge en lage sociaaleconomische status weinig doet voor de originele bewoners met een lage sociale status, maar wel voor de aantrekkelijkheid van de wijk en daarmee de aantrekkelijkheid van de stad

<https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/achterstandswijken-verbeteren-door-huizen-te-slopen/>

²³ Voor lager opgeleiden is reizen relatief duurder en duurt het langer (brommer, OV ipv een auto) Juist voor hen moet je dus wel banen in de stad maken. Of voordelig laten reizen, want zij zijn minder ver bereid om te reizen voor hun werk.

²⁴ Job potential (en de acceptabele reistijd) zijn een goede voorspeller van aantrekkelijkheid. Deze wordt berekend op basis van de auto-reistijd. De afstand tussen een woning en treinstation is ook een variabele met een positief effect, maar een stuk minder groot dan job potential. Daarom is het goed om misschien ook te kijken of je kan focussen op woningen dichtbij belangrijke wegen. H. Garretsen & G. Marlet, *Amenities and the attraction of Dutch Cities*, 2016, p. 729 & 732.

²⁵ Marlet 2019: Maar ook bij gelijkblijvende woonvoorkeuren kunnen de bestaande patronen van groei en krimp veranderen. Het aanbod van voorzieningen is immers zelf ook aan verandering onderhevig. Aantrekkelijke steden kunnen bijvoorbeeld aan aantrekkingskracht verliezen door de hoge vastgoedprijzen of de overlast die veroorzaakt wordt door toeristen. En economische neergang of regionaal economisch succes kunnen zorgen voor een afname of juist toename van het aantal banen. Voor steden in krimpregio's biedt investeren in het voorzieningenniveau een kans om de aantrekkingskracht te verbeteren en daarmee mogelijk op toekomstige groei of het uitblijven van krimp. Als dat laatste niet gebeurt dan is de stad dan in elk geval een aantrekkelijke woonomgeving voor de bewoners die er wel zijn (blijven) wonen.

²⁶ Lelystad is onderdeel van het Daily Urban System van A'dam (en met de juiste inzet ook van Utrecht). Flevoland is vaak een aparte statistische eenheid, maar qua economische dynamiek sluit het aan bij de MRA en regio Zwolle. Het gaat dus niet om meer banen in Lelystad, maar om meer banen binnen acceptabele reistijd. Een parallel in de wijk Kralingen, daar ook te weinig banen voor hoogopgeleiden. Maar Kralingen is onderdeel van het Daily Urban System van Rotterdam en in de stadsdriehoek zijn genoeg banen voor hoog opgeleiden.

²⁷ Job potential is inderdaad de belangrijkste invloed op de huizenprijzen, aldus Garretsen & Marlet (2016). De huizenprijzen worden als proxy genomen voor de aantrekkelijkheid van een stad. Job potential is echter berekend aan de hand van reistijd met de auto, namelijk de hoeveelheid banen die binnen de eigen stad liggen, of binnen acceptabele reistijd met de auto in (steden in) de omgeving.

²⁸ The triple helix was first suggested by Henry Etzkowitz and Loet Leydesdorff in 1995^[13] and emphasizes trilateral networks and hybrid organizations of university-industry-government relations to provide the infrastructure necessary for innovation and economic development and provides a structural explanation for the historical evolution. The quadruple helix adds as fourth helix the public, specifically defined as the culture- and media-based public and civil society. (The quintuple helix adds as fifth helix the natural environment, more specifically socio-ecological interactions, meaning it can be applied in an interdisciplinary and transdisciplinary way to sustainable development).

aanzienlijk en vergroot het zijn kansen op het verleiden van mensen om zich in Lelystad te vestigen (hoofddoel).

Lelystad Next Level zet in op het verbeteren van de reistijd van woon-werkverkeer voor huidige en nieuwe bewoners²⁹. Hoewel Lelystad ligt zeer centraal in Nederland ligt kan het nog beter (sneller en frequenter) verbonden worden met de steden eromheen, zoals Zwolle, Amsterdam, Utrecht, Amersfoort, Almere, Hilversum en Heerenveen. Lelystad heeft een goede spoorverbinding en heeft een (serieus) havencomplex en heeft een luchthaven die klaar is om in gebruik te nemen. Zo vervult Lelystad een poortfunctie voor zowel personen als goederen, voor de regio's Amsterdam en Utrecht. Lelystad valt daarmee in de twee economisch meest sterke Daily Urban Systems van Nederland, waarbinnen bovendien een groot tekort aan woningen is. De nieuwe woningen in Lelystad (zie vorige doel) bieden daarvoor een oplossing.

Echter, een woning alleen is niet genoeg. Mensen willen ook werken. Een baan in de buurt is daarbij voor veel mensen een aantrekkelijke baan: de reistijd voor woon-werkverkeer is een goede voorspeller voor waar mensen zich willen vestigen. Ook in Almere zijn geen grote hoeveelheden banen voor hoogopgeleiden of in de creatieve sector, maar er wonen wel veel mensen die in Utrecht en Amsterdam werken.

Momenteel zijn er in en om Lelystad meer banen op niveau dan hoopgeleiden in de beroepsbevolking, maar mensen met een hogere SES kiezen niet voor Lelystad als woonplaats, en dat geeft aanleiding om hier aandacht aan te besteden³⁰. Wel is het creëren van banen op niveau geen logisch startpunt voor het aantrekken van hoger opgeleiden. Uit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van de hoger opgeleiden nieuwe banen aantrekt en niet andersom³¹. In dit programma ligt het zwaartepunt daarom op het aantrekken van de hoger opgeleiden en daarbij als overheid de randvoorwaarden te scheppen, waardoor de bedrijvigheid toeneemt.

Subdoel: meer (nieuwe) bedrijvigheid

Om de redenen die onder het vorige subdoel uiteengezet zijn, kiest Lelystad Next Level voor het uitbouwen van zijn kracht als logistieke hotspot en de techniek middels banen op alle niveaus, gebruikmakend van de kenmerken van Lelystad. Het accepteert daarmee dat het zwaartepunt van hoogopgeleide banen in Zwolle, A'dam en Utrecht blijft. Zelf zet het in op clustervorming in een bepaald segment (zoals de regio rondom Wageningen inzet op duurzame agro-food). Dit geeft namelijk voordelen voor de stad: een gespecialiseerde arbeidsmarkt, hetzelfde type klanten, meer innovatie, economies of scale etc³².

Ook de vrijetijdseconomie is één van de kansrijke sectoren waar groei in banen in gerealiseerd kan worden. Met de ontwikkelingen van het Nationaal Park Nieuw Land en de kust, Bataviakwartier in het bijzonder, worden er meerdere doelen gediend. Het levert meer nieuwe bedrijvigheid en draagt bij aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de stad.

Aantrekkelijk en onderscheidend onderwijs

Binnen de gebiedsaanpak heeft onderwijs een belangrijke positie: door de huidige inwoners op te leiden voor banen met potentieel, zetten we in op een krachtiger Lelystad. Dit doen we door onderscheidend onderwijs te bieden, niet alleen van goede kwaliteit, maar ook innovatief en divers en in gebouwen die passen bij het onderwijs dat gegeven wordt. Daarnaast maakt een universiteit een stad aantrekkelijk; ook blijven WO- en HBO-studenten vaak in de stad waar ze wonen (mits daar voldoende interessante werkgelegenheid (in de buurt) is, zodat het aantal hoger opgeleiden stijgt³³. Lelystad heeft geen eigen

²⁹ Reistijd is belangrijk bij overwegen nieuwe baan. Één op de drie geeft aan een mooie baan te hebben laten schieten omdat de reistijd te lang was. 4 op de 10 hoger opgeleiden geven aan serieus te overwegen van baan te veranderen wanneer dit de reistijd verkort. Ze geven ook aan hun woonplaats te baseren op reistijd van en naar werk. Woon-werkmonitor van Easy Way <https://www.trendsinautoleasing.nl/wp-content/uploads/Easy-Way-Factsheet-van-Woon-werkmonitor-2018.pdf> slide 8.

³⁰ Eén op de drie van de Flevolandse zonder werk is hoogopgeleid. <https://www.destentor.nl/lelystad/eenderde-van-flevolandse-sonder-werk-is-hoogopgeleid-aaeded1a2/> Ook 33% van de Nederlandse beroepsbevolking is hoogopgeleid is. <https://www.onderrwijsincijfers.nl/kengetallen/onderrwijs-algemeen/hoogst-behaald-opleidingsniveau>

³¹ Proefschrift van Marlet "De aantrekkelijke stad" zijn banen een resultaat van een aantrekkelijke stad. "In steden waar mensen graag willen wonen neemt ook de werkgelegenheid toe." <https://erfgoedstem.nl/ligging-n-voorzieningen-maken-stad-aantrekkelijker-en-economie-sterker/>. Lelystad staat nu bij bereikbaarheid (de hoeveelheid banen binnen een acceptabele afstand) op de 36^e plaats in NL. Voor een stad die zo gunstig ligt, moet dit beter kunnen.

<https://www.lelystad.nl/Docs/2018%20Imago%20onderzoek%20-%20Beeld%20van%20Lelystad.pdf>

³² <https://hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition>

³³ <https://www.studenten.net/artikel/studenten-blijven-na-afstuderen-in-studiestad-wonen>

hogeschool of universiteit, maar er liggen op dit vlak wel kansen. Sinds zijn ontstaan heeft Lelystad als *living lab* een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van wetenschappelijke disciplines als sociologie, stedenbouw en pedagogiek. Met de luchthaven, de business unit open teelten van Wageningen University & Research en het Wageningen Bioveterinary Research Institute³⁴ beschikt Lelystad tevens over laboratoriumfaciliteiten op het gebied van luchtvaart, voeding en diergezondheid. Het ontwikkelen van onderwijs passend bij de kwaliteiten van Lelystad als cluster voor logistiek en techniek (zie ook doel nieuwe bedrijvigheid), draagt bij aan de kracht en aantrekkelijkheid van Lelystad. Kinderen met hoogopgeleide ouders maken ambitieuzere studiekeuzes dan kinderen met laagopgeleide ouders³⁵. Dus wil je hoogopgeleide gezinnen aantrekken, zorg dan voor ambitieuze studiekeuzemogelijkheden. Dat betekent dat er in Lelystad kwalitatief hoogwaardige en bij voorkeur onderscheidende scholen moeten zijn.

Subdoel: vergroten aanbod HBO/WO

LNL onderzoekt met de 4 universiteiten (TUD, TUE, WUR en UT) en Windesheim hoe Lelystad haar positie als living lab kan versterken. Daar ligt ook de basis voor de Lelystadse triple helix.

Subdoel: Meer inzetten op onderscheidend onderwijs, waaronder MBO

Extra inzetten op onderscheidende onderwijsvormen (denk bijvoorbeeld aan de Wageningse universiteit in relatie tot duurzaamheid) helpen een stad een duidelijker onderwijsprofiel te geven. Dit helpt bij het aantrekken van bepaalde (gewenste) nieuwe inwoners en stimuleert de bedrijvigheid. Concrete mogelijkheden zijn de onderwijscampus voor het voortgezet onderwijs waar aan wordt gewerkt, en ook binnen het primair onderwijs staan de ontwikkelingen niet stil. Nieuwe onderwijsconcepten, toekomstbestendig onderwijs, personele uitdagingen en ook afstandsonderwijs staan volop in de belangstelling. Gestimuleerd vanuit de ontwikkeling van Lelystad Airport en toenemende bedrijvigheid, liggen er onder meer kansen voor internationalisering van het onderwijsaanbod en mogelijk de vestiging van een internationale school. Maar ook het opzetten van leer-werkplaatsen voor ambachten, de natuur en duurzaamheid. Dit laatste sluit ook weer bij aan Lelystad als Hoofdstad van de Nieuwe Natuur: de Groene Urbanisatie.

Aantrekkelijke voorzieningen

Mensen wonen graag in een stad met voorzieningen die bij ze passen³⁶. Er zijn een aantal basisvoorzieningen waar elke stad aan moet voldoen (pinautomaten, winkels etc.). Om ervoor te zorgen dat Lelystad 20.000 nieuwe inwoners krijgt, zal het méér moeten doen dan die basisvoorzieningen op orde te krijgen. In het licht van de kenmerken van Lelystad momenteel (en stad waar dingen kunnen) én waar Lelystad heen wil (groene stad, klimaat robuust) vergroot Lelystad de aantrekkelijkheid voor huidige en nieuwe inwoners via de volgende subdoelen:

Subdoel: cultuur historie zichtbaar en beleefbaar maken³⁷

Cultuur en toerisme kunnen ervoor zorgen dat een stad aantrekkelijker wordt³⁸. Hier kan Lelystad meer gebruik maken van de eigen ontstaansgeschiedenis als stad van pioniers met Cornelis Lely als ingenieur van het nieuwe Nederland. Over haar geschiedenis zijn juist unieke, interessante, leerzame en betekenisvolle verhalen te vertellen. Verhalen die in combinatie met de nieuwe natuur en de ruimte de identiteit van Lelystad en haar bewoners definiëren en om die reden ook een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale verbondenheid in en met de stad. Het biedt daarnaast een unieke basis voor het aantrekken van meer bezoekers. Deze bezoekers vergroten de draagkracht voor bestaande voorzieningen die voor een stad van belang zijn en geven aanleiding voor het realiseren van nieuwe

³⁴ Twee onderdelen van de WUR zijn in Lelystad gevestigd, de business unit Open Teelten 700 ha. en het hier genoemde instituut dat zich bezig houdt met diergezondheid

³⁵ <https://www.scienceguide.nl/2018/10/leerlingen-met-hoogopgeleide-ouders/>

³⁶ Garretsen & Marlet (2016) maken onderscheid tussen "job opportunities" en "amenities" (=voorzieningen). Amenities is onderverdeeld in Natural amenities, Constructed amenities en Dis-amenities. Zie voor de grootte van de effecten table 1 op p. 732 van H. Garretsen & G. Marlet, *Amenities and the attraction of Dutch Cities*, 2016

³⁷ Artikel geschreven over het effect van cultuur op urban development
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1574067606010301>

³⁸ "The OECD case studies indicates that the main factors linking tourism and culture to competitiveness and attractiveness include:

- The ability of culture to provide distinctiveness;
- The ability of tourism to support tangible and intangible culture;
- The role played by regional stakeholders;
- The leadership qualities of public sector stakeholders;
- Administrative arrangements for tourism and culture."

https://pure.buas.nl/ws/portafiles/portal/646498/Richards_Increasing_the_attractiveness_of_places_through_cultural_resources.pdf

voorzieningen of aanbod zoals leisure ontwikkelingen in Bataviakwartier of de inzet op (grootschalige) evenementen.

Tot cultureel erfgoed rekenen we alle door de mens gemaakte sporen uit het verleden die we de moeite waard vinden om te bewaren, te verzorgen en door te geven aan de volgende generatie omdat ze iets vertellen over waar we vandaag komen en wat we belangrijk vinden³⁹. Lelystad heeft als relatief jonge stad nog weinig cultureel erfgoed. Twee gebieden / gebouwen zijn in Lelystad officieel aangewezen als gemeentelijk monument, namelijk delen van het Werkeiland en het gebouw de Kubus. Wel is het belangrijk om oog te hebben voor de historie van de stad en te onderzoeken welke gebieden of gebouwen daarbij belangrijk kunnen worden. Daarnaast is het pioniersverhaal van het ontstaan van de polder een erg interessant verhaal die als onderdeel van de cultuur historie gedeeld kan / moet worden. Verhalen die voeding geven aan de trots die de Lelystedelingen voelen voor hun stad en voor de bijdrage die zij en hun (groot)ouders hebben geleverd aan de ontwikkeling daarvan. Hierop inzetten draagt tevens bij aan het verbeteren van het imago van Lelystad, ook bij de huidige Lelystedelingen⁴⁰. Zo helpt het te verstevigen wat er al is.

Subdoel: uitbreiden (buiten)sportfaciliteiten

Een gezonde stad is een aantrekkelijke stad – en daar kan Lelystad zichzelf mee op de kaart zetten: Lelystad is een potentieel gezonde stad. De lucht is schoon, het is ruim, rustig en groen⁴¹. En door de gescheiden verkeerstromen is Lelystad ook veilig: Lelystad is een stad waarin je heel gezond kunt leven. Toch zie je dat niet terug in de statistieken. Dat komt omdat de huidige bevolking van Lelystad gemiddeld een ongezonde leefstijl heeft⁴².

Alle randvoorwaarden voor een goede gezondheid zijn aanwezig, daarom zet Lelystad Next Level hierop in. We beginnen bij het uitbreiden van goede (buiten)sportfaciliteiten⁴³. Van mountainbiken tot zeilen en van paardrijden tot openwaterzwemmen. Gezien de bijzondere kwaliteiten van Lelystad ligt het voor de hand dat Lelystad zich presenteert als een stad van het buitenleven en van buitensporten. Het verbeteren van de buitensportfaciliteiten zal ook bijdragen aan de aantrekkelijkheid voor huidige Lelystedelingen én een bijdrage leveren aan het verstevigen van hun kracht (strategische pijler 1): gezondere inwoners zijn namelijk ook weerbaarder⁴⁴.

Subdoel: doorontwikkelen cultureel voorzieningenprogramma

Culturele voorzieningen in een stad zorgen ervoor dat mensen graag in die stad wonen en blijven wonen. Daarnaast trekt het mensen met een hogere SES. Hier liggen vanwege de ligging kansen voor Lelystad – dicht bij Utrecht, Amsterdam en Zwolle. Door een betere aansluiting op *Daily Urban Systems* van Utrecht, Amsterdam en Zwolle, krijgen Lelystedelingen betere toegang tot de culturele voorzieningen in en rond deze steden. Daarnaast moet Lelystad inzetten op het doorontwikkelen van het eigen cultureel voorzieningenprogramma.

Subdoel: meer aantrekkelijke (leefbare) woonwijken

³⁹ Erfgoedprogramma Flevoland <https://www.flevoland.nl/getmedia/2946278e-370e-4ed2-8b42-9169b417a91f/Erfgoedprogramma-dv.pdf>

⁴⁰ Het imago-onderzoek uit 2018 liet zien dat slechts 35% van de Lelystedelingen trots is op zijn of haar stad.

⁴¹ Ruim met een lage bevolkingsdichtheid, namelijk: 338 per km² in Lelystad vs. 513 per km² in NL, rustig en met een gezondere lucht (dit laatste nemen we aan) door minder auto's per oppervlak, namelijk: 153 per km² in Lelystad vs. 253 per km² in NL.. Via: <https://allecijfers.nl/gemeente/lelystad/> (zie tabel rechtsonder, met verschillende onderwerpen: bevolking)

<https://allecijfers.nl/nederland/#100-onderwerpen> (zie tabel rechtsonder, met verschillende onderwerpen: bevolking).

⁴² Wat betreft gedrag scoren Lelystedelingen soms beter en soms slechter dan het Nederlandse gemiddelde op het gebied van leefstijl: 43% van de Lelystedelingen sport (49% NL), ze drinken iets minder (79% vs. 81%); en zijn minder vaak een zware of overmatige drinker (7% vs. 10% en 6% vs. 7%); wel hebben ze vaker overgewicht (54% vs. 50) en obesitas (17% vs. 15); ze roken evenveel als andere Nederlanders (22%). <https://allecijfers.nl/nederland/#100-onderwerpen> (zie tabel rechtsonder, met verschillende onderwerpen: gezondheid-gedrag)

⁴³ Garretsen & Marlet (2016) geeft inderdaad een positief, significant effect voor sport faciliteiten op de huizenprijzen. Effect is echter klein. Andere bron: "Hoewel Oldenboom en Braun erg terughoudend zijn waar het gaat om het kunnen aantonen van een (direct) verband tussen de aanwezigheid van sportvoorzieningen en economische effecten, levert de bijdrage van Frans Knol een duidelijk en cijfermatig onderbouwd voorbeeld hoe 'sport', hier gemeten als oppervlakte sportvelden, ook buiten de directe omvang van de 'bedrijfstak sport' economische effecten (of 'impact') heeft. Er blijkt een duidelijk verband aanwezig tussen de waarde van onroerend goed, uitgedrukt in WOZ-waarde, en aanwezigheid van sportvelden." Hogere huizenwaarde betekent aantrekkelijker om te wonen.

<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=1726&m=1422882926&action=file.download>

⁴⁴ De social return on investment voor sportvoorzieningen zijn groot: de totale uitgaven aan sport alleen al worden goedgemaakt door de gezondheidsvoordelen. Zie voor infographic: https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/kennisbank/publicaties/?de-social-return-on-investment-sroi-van-sport-en-bewegen&kb_id=24710

De woningvoorraad in Lelystad is momenteel eenzijdig te noemen: veel huizen zijn gebouwd in de jaren '70 en de eerste helft van de jaren '80 toen Lelystad werd uitgebreid. Sociale huur- en rijtjeswoningen zijn oververtegenwoordigd. Dat maakt de stad minder aantrekkelijk, óók voor mensen die zelf wel een vrijstaande woning hebben of elders in de stad wonen. Het programma Lelystad Next Level onderzoekt in hoeverre sloop-/nieuwbouw in een aantal bestaande wijken, meer diversiteit in woonproducten en een betere spreiding van sociale huurwoningen over de stad de stad naar een next level kan brengen.

We zetten op twee manieren in op aantrekkelijke woonwijken, namelijk door:

- Aanpak bestaande woonwijken.
- Bouwen aantrekkelijke nieuwe woonwijken.

Qua projecten denken we aan bestaande wijken (bijv. Groene Schouw, Kop de Veste etc.), Stadshart (Parkwijk, Theaterkwartier, Zilverpark) en Kust (Bataviakwartier, Werkeiland, Houtribhoogte) en Warande.

2.2.6 Doel: Branden van Lelystad als aantrekkelijke woonstad

Hoewel Lelystad veel te bieden heeft, kan het imago van Lelystad verbeterd worden. In onderstaande tabel staan de uitkomsten van een imago-onderzoek van de Gemeente Lelystad uit 2018. De vraag was hoeveel mensen instemmen met een stelling. Bij de negatief geformuleerde stellingen is het percentage 'niet mee eens' vermeld, zodat hoger in de tabel altijd beter is. De scores t.a.v. stadstrots (35%), het gemakkelijk kunnen vinden van een baan (13%) en de gezelligheid in het centrum (4%) zijn laag en afgenomen in vergelijking met de scores van 2007. In de afgelopen jaren zijn de inwoners van het Stadshart wel positiever naar een aantal aspecten van hun buurt gaan kijken. Zo is de beleving van fysieke verloederding in het Stadshart sterk afgenomen, zijn inwoners positief over het groenonderhoud (70%), het wegenonderhoud (68%), de jongerenvoorzieningen. Bovendien zijn de bewoners van het Stadshart het meest tevreden over de goede winkels voor de dagelijkse boodschappen⁴⁵.

Tabel 1: Instemming met stellingen onder inwoners (identiteit) en onder omwonenden (imago), in %.

Stelling	inwoners		niet-inwoners	
	2018	2007	2018	2007
Rondom Lelystad is er veel natuur en water	99	96	85	91
Lelystad is een stad met veel ruimte	97	87	73	73
Vanuit Lelystad kan je met de auto makkelijk overal naar toe	91	78	67	61
In Lelystad is het ideaal wonen als je kinderen hebt	82	79	50	43
Vanuit Lelystad kan je met het openbaar vervoer makkelijk overal naar toe	72	51	61	38
In Lelystad is het prettig recreëren	67	55	48	39
De woonwijken in Lelystad zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden *	66	57	14	14
Lelystad is een bijzondere stad	58	51	44	24
In Lelystad kun je goedkoop een huis kopen of huren	56	43	60	62
Lelystad heeft een aantrekkelijke kust	55	42	39	31
In Lelystad woon je echt multicultureel samen	43	36	63	54
In Lelystad valt er weinig te beleven *	41	18	22	11
Lelystedelingen zijn trots op hun stad	35	39	47	36
In Lelystad is het moeilijk aan een baan te komen. *	13	16	16	16
Lelystad heeft een gezellig centrum	4	7	36	23
In Lelystad kun je goed ondernemen	24	-	50	-

Groen is belangrijk beter en **rood** is belangrijk slechter dan in 2007; grijs betekent geen belangrijk verschil
 bij negatief geformuleerde stellingen is het % 'niet mee eens' vermeld

Lelystad Next Level geeft hier binnen bovenstaande doelen invulling aan door meer ruchtbaarheid te geven aan twee specifieke onderdelen:

Subdoel: Meer bekendheid van als Lelystad als aantrekkelijke woonstad en Hoofdstad Nieuwe Natuur

Het doel van Lelystad Next Level is om de stad aantrekkelijker te maken voor zowel bestaande als nieuwe inwoners. Dit moet echter ook bekend zijn bij potentiële nieuwe Lelystedelingen. Uit de tabel hierboven blijkt dat er reeds een verbeterslag hierin te maken valt. Immers, de rechterkolom scoort op veel vlakken slechter dan de linker kolom. De bekendheid van veel niet-inwoners met hetgeen Lelystad te bieden heeft ontbreekt dus. Het is daarom van belang om hetgeen Lelystad te bieden heeft uit te dragen naar de buitenwereld met daarbij extra aandacht voor de interessante doelgroepen die Lelystad aan zich wil binden en uiteraard hetgeen de stad beloofd waar te maken.

⁴⁵ Deelrapportage van het onderzoek Wonen, Leefbaarheid en Veiligheid 2019.

2.2.7 Fundament: Versterken maatschappelijke kracht

Een next level bouw je vanuit de stad die je al bent in 2020. We bouwen voort op dit fysieke en sociale fundament. We zetten daarom in op een fijne woonstad voor de huidige bewoners van Lelystad, waar je met plezier en in goede gezondheid kunt wonen en opgroeien, ontwikkelen en werken. Een stad die aantrekkelijk is voor volgende generaties. We onderkennen daarbij dat een deel van de Lelystadse bevolking kwetsbaar is, te veel Lelystedelingen hebben een lage sociaal economische status. We zetten daarom in op voorzieningen die de huidige bewoners de mogelijkheden geven om zich te kunnen ontplooiën en ontwikkelen op gebied van gezondheid en onderwijs en werk. Daarnaast zetten we in de meest kwetsbare wijken met een integrale gebiedsgerichte aanpak in op een betere leefbaarheid en aantrekkelijkheid voor huidige en toekomstige bewoners.

Lelystad op gemiddeld sociaaleconomisch niveau: Lerende stad

Een goede opleiding biedt een goede basis voor maatschappelijke deelname en gezondheid⁴⁶. Daarom zetten we in op goede kwaliteit van onderwijs en aantrekkelijk onderwijs (zie subdoel: meer onderscheidend onderwijs). Scholen in Lelystad werken in een grootstedelijke context waarbij veel leerlingen uit gezinnen komen met uitdagingen op het sociaal maatschappelijk vlak. Dit nemen zij mee de school in. Daarnaast is er ook in Lelystad sprake van lerarentekort. Om in deze uitdagende context goed onderwijs te kunnen blijven geven vraagt veel van scholen en schoolbesturen. We kijken met hen hoe de onderwijskwaliteit, waar nodig, duurzaam te verbeteren en ook te behouden. Daarnaast zetten we in op een toegankelijke onderwijsinfrastructuur voor werkende en niet-werkende (jong)volwassenen gericht op een leven lang ontwikkelen om zo ook de arbeidsparticipatie te vergroten. In samenwerking met het MBO College Lelystad, Windesheim Flevoland, Eduvier, House of Skills en werkgevers wordt vormgegeven aan een skills based opleidingsinfrastructuur, arbeidsmarkt en een lerende cultuur in de stad. Waar op dit terrein al initiatieven lopen, worden deze (waar nodig) meer op elkaar afgestemd en mogelijk gebundeld om elkaar versterken.

Gebiedsaanpak bestaande wijken

Lelystad kent een aantal kwetsbare wijken, met name in Lelystad Oost. In Lelystad Oost wonen ongeveer 30.000 inwoners waarvan ongeveer 10.000 die wonen in een gebied dat wordt geduid als onvoldoende of zwak⁴⁷. Met een integrale gebiedsaanpak van deze wijken willen we inzetten op de verschillende aspecten die bijdragen aan een transformatie naar een sterke wijk met veerkrachtige bewoners. Het doel van deze gebiedsaanpak is “een duurzame en structurele verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in Lelystad Oost en in het bijzonder door een beter perspectief voor de jeugd”. We zetten met de gebiedsaanpak Lelystad Oost in op:

1. Meer kinderen met een hoger onderwijsadvies voor het voortgezet onderwijs
2. Minder kinderen die opgroeien in armoede
3. Meer buurtbewoners die de gezondheid als goed beoordelen
4. Meer buurtbewoners die deelnemen aan de arbeidsmarkt
5. Hogere waardering van de betreffende buurten en wijken

In de aanpak is er aandacht voor de vernieuwing en groot onderhoud van de woonvoorraad, maar ook toevoegen van woningen om instroom en doorstroom te vergroten. We zetten in op leefbaarheid en veiligheid van de wijk zodat het ook wijken zijn waar je wilt blijven wonen. We zetten in gezondheid (ook de fysieke vertaling daarvan) en de verbinding tussen thuis, school en de wijk, zodat ook bewoners met uitdagingen op deze gebieden hierdoor niet gehinderd worden bij deelname aan onderwijs of arbeid. Tot slot zetten we in op gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid bij bewoners en andere partijen die aanwezig zijn in de wijk. In de stad zijn al initiatieven op dit gebied, zowel vanuit de Gemeente Lelystad als vanuit partners in de stad. In deze gebiedsaanpak wordt ingezet op dat de verschillende inspanningen en subdoelen samenkomen in gezamenlijke resultaten.

We focussen ons bij de verbetering van het fundament op de jongere generatie. Hiermee behalen we twee vliegen in één klap. Ten eerste is het maken van een positieve impact op de levens van deze jongeren vaak makkelijker en dus kostenefficiënter bewerkstelligen, enerzijds omdat ze nog niet vastgeroest zitten in hun gewoontes en anderzijds omdat er meer kansen voor ze liggen. Denk hierbij

⁴⁶ Onderwijsparticipatie, waarbij verzuim en voortijdig schoolverlaten minimaal is, leidt tot een hoger opleidingsniveau en hiermee tot een hogere sociaaleconomische positie. Dit leidt tot betere kansen in de rest van het leven, inclusief betere kansen op gezondheid. Ook arbeid en mogelijk ook vrijwilligerswerk hebben over het geheel genomen positieve effecten op gezondheid. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/010003001.pdf>

⁴⁷ <https://www.leefbaarometer.nl/tabel.php?indicator=Leefbaarheidssituatie&schaal=Buurt&gemeente=GM0995>

bijvoorbeeld aan de keuze om wel of niet een vervolgoopleiding te doen. Ten tweede betaalt een investering in een jonger persoon zich langer uit, omdat deze persoon, in potentie, langer een inwoner van Lelystad zal zijn. Om het fundament te versterken moeten we eerst heel duidelijk maken wát er precies niet goed gaat en waar dus verbetering mogelijk is: dus de 'scheuren in het fundament' in kaart brengen. Vervolgens is het zaak om, door middel van een integrale aanpak, deze verbetering te bewerkstelligen.

Bij de analyse van de oorzaken van kwetsbare wijken zien we dat de concentratie van kwetsbare groepen in de sociale huursector verder is toegenomen. Veel sociale huurwoningen bevinden zich in probleemwijken, waar ook de mutatiegraad van de bewoners het hoogst is. Hierdoor is de intrek van de kwetsbare groepen ook groot. Deze mensen zijn beperkt zelfredzaam en hebben daarom weinig ruimte om anderen bij te staan. Overlast en onveiligheid zijn toegenomen. Dit is gerelateerd aan de toename van kwetsbare groepen, zoals mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen met psychiatrische problemen. Daarnaast zijn deze kwetsbare groepen een interessante doelgroep voor ondermijnende criminaliteit. De analyse focust voornamelijk op oplossingen op het gebied van volkshuisvesting (verbeteren van sociale huurwoningen, differentiëren van woningvoorraad, sturen op instroom van nieuwe bewoners). Daarnaast wordt benadrukt dat samenwerking tussen gemeente, zorg, Rijksoverheid en woningcorporaties van belang is en dat elke situatie anders is, waardoor maatwerk leveren en blijven leren van de (on)succesvolle interventies belangrijk zijn⁴⁸.

De werkende aanpak zou in ieder geval moeten bevatten een combinatie van fysieke en sociale ingrepen^{49 50}. Dit wordt door meerdere onderzoeken ondersteund. Daarnaast worden door Platform 31 onderstaande elementen voor een echte werkende aanpak van de bestaande stad beschreven:

- Fysieke investeringen: ingrijpen in woningvoorraad, gepaard met differentiatie naar prijsklassen woningtype.
- Sociale voorzieningen zoals buurthuizen, verbetering van scholen en de kwaliteit van het onderwijs, gerichte (schuld)hulpverlening, stimuleren van bewonersparticipatie en imagoverbetering.
- Programma's die gericht zijn op het ondersteunen van kwetsbare huishoudens, het versterken van sociale binding en betrokkenheid tussen bewoners en het stimuleren van eigen initiatief en inzet voor de woonomgeving.
- Sociale herovering: actieve handhaving en bestrijding van criminaliteit en actief sociaal beheer
- Zichtbare en aanspreekbare wijkprofessionals en -ambtenaren met handelingsruimte
- Het hebben van een lange adem in de maatregelen⁵¹.

Pas als die leefbaarheid en veiligheid is verbeterd, kun je denken aan het bouwen van woningen voor nieuwe groepen als de middeninkomens. Maar die zouden vooral bestemd moeten zijn voor de sociale stijgers uit de wijk zelf, want die zijn er ook. Probeer door nieuwbouw juist die mensen te behouden voor de wijk⁵².

2.2.8 Financiële onafhankelijkheid

In de ambitie voor 2040 staat dat we naar een zelfstandige stad toe willen. Hiermee bedoelen we een stad die niet langer jaarlijks een aanvullende ICL-bijdrage vanuit de Rijksoverheid ontvangt voor het

⁴⁸ "Veerkracht in het corporatiebezit", Aedes (2020)

Bron: <https://dkvwg750av2j6.cloudfront.net/m/16e458814e279f4a/original/Rapport-Veerkracht-van-het-corporatiebezit-RIGO-30-januari-2020.pdf>

⁴⁹ De leefbaarheid in kwetsbare wijken écht verbeteren? Geef bewoners zinvolle dagbesteding, Bert Boormann (2020), Trouw
Zorg dat mensen overdag aan het werk zijn. Dan heeft hun leven weer betekenis en neemt de eigen trots weer toe. Dan regeren rust, regelmaat en reinheid, waardoor het woongenot voor de hele buurt weer toeneemt.

Bron: <https://www.trouw.nl/opinie/de-leefbaarheid-in-kwetsbare-wijken-echt-verbeteren-geef-bewoners-zinvolle-dagbesteding~b6b288b2/>

⁵⁰ "Aandacht in de wijk", SCP (2007)

Een uitgebreid quasi-experimenteel onderzoek naar de effecten van fysieke herstructureringen in probleemwijken. Hun resultaten wijzen uit dat fysieke herstructureringen in wijken doeltreffend zijn om de samenstelling van de bewoners van die wijk te veranderen. Echter, de invloed op de leefbaarheid en veiligheid lijkt beperkt. Ze benadrukken het belang van de combinatie van fysiek en sociaal beleid.

⁵¹ "Wijk in zicht", Platform 31 (2020)

Bron: <http://www.platform31.nl/publicaties/wijk-in-zicht>

⁵² "Arm en rijk mengen lost problemen in achterstandswijken juist niet op", Marijnissen (2020), Trouw

Bron: <https://www.trouw.nl/binnenland/arm-en-rijk-mengen-lost-problemen-in-achterstandswijken-juist-niet-op~bf1483b1/>

beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Hier werken we op twee manieren naar toe. Ten eerste hebben we een groei-doelstelling voor de stad, met 20.000 extra Lelystedelingen met een hogere SES ontstaat er meer massa en meer draagkracht in de stad. Ten tweede hebben we rondom het beheer en onderhoud van de stad een financiële opgave om dit goedkoper uit te voeren zonder dat het ten koste gaat van de aantrekkelijkheid van de stad. We zien aanknopingspunten in het doorvoeren van het principe van Hoofdstad van de Nieuwe Natuur in ons beheer en onderhoud (groen is goedkoper dan grijs⁵³ en niet al het huidige groen voegt kwaliteit toe en ademt de sfeer uit van de wilde, woestere Nieuwe Natuur). Ook zien we aanknopingspunten in de gebiedsaanpak die ons in staat stelt ook in de bestaande stad fors in te grijpen.

2.2.9 Krachtige uitvoering

LNL is een programma met een prachtige opgave (waartoe), zowel op de inhoud (wat) als op de gevraagde organisatie (hoe). We zien het programma Lelystad Next Level als een integrale aanpak, waarin de stad een schaa sprong maakt door optimaal gebruik te maken van het gebied waarin de stad ligt. Lelystad is een bijzondere stad, niet eentje in de categorie dertien in een dozijn. Een stad ontstaan op de tekentafel en door pioniersgeest verder ontwikkeld tot wat het nu is. Een stad, prachtig in het groen en aan het water, met veel Lelystedelingen die verknocht zijn aan hun stad én veel beelden óver Lelystad van mensen die er nog nooit geweest zijn. Kansen te over en werk aan de winkel om die te verzilveren. Dat verzilveren vraagt om sterke schouders die deze opgave dragen en samenwerking op basis van gelijkwaardigheid. Wij werken met een methodische programmatische aanpak, samen met een netwerk van belanghebbenden, aan een aanpak met impact.

Aanpakken met Impact

Onze werkwijze is gebaseerd op de methode Aanpakken met Impact, een combinatie van opgavegericht -en programmatisch werken en netwerkregie. Deze werkwijze is gebaseerd op twintig jaar praktijkervaring waarin beleid, praktijk en wetenschap samen al doende lerend impact maken op maatschappelijke opgaven. Als we de werkwijze van aanpakken met Impact spiegelen aan de werkwijze die gevolgd is bij Lelystad Next Level, dan zien we de volgende zaken.

Aan de slag met een krachtige uitvoering

Wij gaan aan de slag vanuit het draagvlak op de geschetste doelen en strategieën en focussen op de inspanningen die uitgevoerd (kunnen) worden. Door aan de slag te gaan genereren we energie en kunnen we tegelijkertijd de inhoud van het programma verder aanscherpen. Dat aanscherpen zit op een verdere onderbouwing van de doelen en strategie, een stap maken op visie (Lelystad als stad van de toekomst) én aansluiting bij de regionale en landelijke context. Wat zijn aandachtspunten bij de krachtige uitvoering?

- Versterken van planmatig werken door versterken van kennis en kunde van alle opgavemanagers (zie organisatie), onder meer door trainingen en expertmeetings.
- Versterken van programmatisch werken door heldere contractering op (programma)rollen en doelgericht werken.
- De samenwerking rond de opgave centraal te stellen en vanuit netwerkregie deze samenwerking in te richten. Vanuit een gedeeld verlangen om Lelystad een stap te laten maken, eigen belangen in te brengen.
- Dromen en ambities koppelen aan haalbaarheid en uitvoerbaarheid, de lat hoog leggen met een gezond polderrealisme.
- Enthousiast en energiek samenwerken op basis van gelijkwaardigheid, waarbij de Gemeente Lelystad, Provincie Flevoland en Rijksoverheid hun eigen (vanzelfsprekende) rol en plaats hebben, evenals maatschappelijke organisaties, ondernemers en bewoners.
- Daarbij zien we ook het belang om de samenwerking in dit programma te versterken, om te beginnen tussen de Gemeente Lelystad, Provincie Flevoland en de Rijksoverheid en in het verlengde met partners. Bouwen aan vertrouwen, gelijkwaardigheid en vanuit een gezamenlijk verlangen ook de deelbelangen onderdeel maken van het programma. Daarnaast en minstens zo belangrijk is het versterken van een krachtige Gemeente Lelystad om deze aanpak voor langere tijd te kunnen dragen.

⁵³ www.crow.nl

3. Organisatie

We organiseren ons rond de opgave, 'vorm volgt inhoud' en passen de programmatische werkwijze toe in combinatie met netwerkregie. Gemeente Lelystad, Provincie Flevoland en de Rijksoverheid (ministerie van Binnenlandse Zaken) zijn de basis partners in LNL, met ieder een eigen rol.

Gremium	Deelnemers	Verantwoordelijkheid
<i>Sturing op programma</i>		
Bestuurlijke stuurgroep LNL (1 keer per jaar)	Directeur Generaal Rijksoverheid/Gedeputeerde /Burgemeester	Sturen op inhoudelijke koers van het programma LNL en vaststellen Programmaplan en Uitvoeringsprogramma.
Ambtelijke stuurgroep LNL (6 keer per jaar)	Directeur Rijksoverheid/Secretaris Provincie/Secretaris Gemeente Lelystad	Beschikbaar stellen mensen en middelen vanuit eigen organisatie voor de ontwikkeling en uitvoering van LNL Sparringpartner programmadirecteur op koers en aanpak Vaststellen van Programmaplan (op de hoe) en Uitvoeringsprogramma (op de hoe) Opdrachtgever Programmadirecteur LNL Uitdragen koers LNL in eigen organisatie.
Directeurenoverleg LNL (6 keer per jaar)	Manager Rijksoverheid/Directeur Provincie/Directeur Gemeente Lelystad	Interne opdrachtgever LNL en zorgen voor gezamenlijkheid op realiseren LNL
Commissie van advies (2 keer per jaar)	Landelijke opererende bestuurders	Aanreiken inspiratie, inzetten landelijk netwerk en gevraagd en ongevraagd advies aan programma LNL over strategische koers LNL
Regietafel / partnertafel (4 keer per jaar)	Vertegenwoordiging kernpartners bestuurlijke partners uit Lelystad	Samenwerkingspartners LNL die samen willen ontwikkelen en investeren in LNL Vanuit het programmabureau LNL worden zij actief geïnformeerd over LNL en als partner nemen zij deel aan verschillende opgaves.
<i>Ontwikkeling en uitvoering</i>		
Programmadirecteur	Programmadirecteur	Eindverantwoordelijk voor ontwikkeling en integrale uitvoering programma (inclusief het maken van de begroting en draagvlak voor financiering bij partners) en legt hierover verantwoording af aan de stuurgroepen. De programmadirecteur stuurt op Tijd, Haalbaarheid, Effectiviteit, Financiën en Doelmatigheid (THEFD) Bestuurssecretaris stuurgroepen LNL.
Programmabureau LNL (wekelijks) + Programmabureau plus (maandelijks)	Programmadirecteur, Programmasecretaris, Communicatieadviseur, Programma-adviseur Gemeente Lelystad, Programma-adviseur Provincie Voor Programmabureau plus Teamleider BZK, Rijk	Cockpit voor het Programma Integrale voorbereiding van diverse (bestuurlijke) gremia op LNL niveau Faciliteren van de gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering Bewaken, monitoren en rapporteren voortgang op programma.
Opgaveteams op onderdelen	Opgavemanagers + opgaveteam	Ontwikkelen en realiseren van de opgave.
<i>Sturing binnen organisaties</i>		
Gemeente Lelystad	Coördinerend wethouder LNL	Proactief faciliteren van deelname gemeente op de opgaven

	Directeur strategie en ontwikkeling Concernstrateeg	Bewaken, monitoren en rapporteren voortgang op programma LNL binnen Gemeente Lelystad.
Provincie	Verantwoordelijk gedeputeerde LNL Directeur Programma-adviseur	Proactief faciliteren van deelname provincie op de opgaven Bewaken, monitoren en rapporteren voortgang op programma LNL binnen Provincie Flevoland.